

6.2. YİRMİNCİ YÜZYIL İNGİLİZ TİYATROSU

Candan KIZILGÖL ÖZDEMİR¹

Giriş

Yirminci yüzyıl batı tiyatrosunda etkili olan gerçekçi ve alternatif/deneysel/‘avant-garde’ eğilimler, dönemin İngiliz tiyatrosunda da genel anlamda etkili olmuş ve yüzyıl boyunca tiyatro sayım ve sahnelenmesinde ana hatlarıyla bu iki kanat takip edilmiştir. Yirminci yüzyılın, kabaca İkinci Dünya Savaşı öncesi olarak da ifade edilebilecek olan ilk yarısında batıda tiyatronun gelişimini etkileyen akımın gerçekçilik olduğu görülür. Bu bölümde ilk olarak, İngiliz Gerçekçiliği olarak adlandırabileceğimiz tarzda, toplumsal konuları, gerçekçi bir biçimde ele alan ve toplumsal eleştiri sunan oyun yazarlarından olan George Bernard Shaw’ın (1856-1950), John Millington Synge’in (1871-1909) ve Sean O’Casey’nin (1880-1964) oyunlarından örneklerle yer verilecektir. Bunun ardından ise, önce İkinci Dünya Savaşı sonrasında gerçekçilik ekseninde ortaya çıkarak çoğunlukla işçi sınıfından, sıradan insanların yaşamı ve sorunlarını yansıtan ve bu yanı sıra ‘kitchen-sink-drama’ olarak da adlandırılan neo-naturalist akımın İngiltere’de John Osborne (1929-1994) öncülüğündeki gelişimi, yazarın oyunlarından hareketle açıklanacaktır. Ardından, 1950’lerden itibaren batı tiyatrosunda güç kazanan alternatif eğilimlerin sonucu olarak ortaya çıkan epik tiyatro çerçevesinde, bu tiyatro biçiminin İngiltere’deki temsilcisi olarak görülebilecek John Arden’dan (1930-2012) ve oyunlarından bahsedilecektir. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren batı tiyatrosunda Samuel Beckett (1906-1989) etkisinde ön plana çıkan uyumsuz/saçma/absürd tiyatro akımı, yazarın oyunlarından

¹ Arş. Gör., TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, ckozdemir@etu.edu.tr. ORCID iD: 0000-0002-8900-2453.

Sonuç

Yirminci yüzyılda İngiltere tiyatrosunun genel anlamda iki koldan gelişme imkanı bulduğunu söylemek mümkündür. Bunlardan ilkinin, batı tiyatrosunun gerçekçi kanadının İngiltere'deki erken dönem temsilcileri olan Shaw, Synge ve O'Casey ile, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Osborne'un oyunlarından örneklerle gördük. Bunun yanında, 1950'lerden sonra öne çıkan alternatif tiyatro anlayışlarının yanında, gerçekçi tiyatronun hala varlığını sürdürdüğünü belirtmek gerekir. Osborne ve Wesker'in çağdaşları olan ya da onları izleyen Joe Orton (1933-1967), Alan Ayckbourn (1939-), Howard Barker (1946-), David Edgar (1948-) gibi yazarlar, yirminci yüzyılın ikinci yarısından günümüze kadar gerçekçi bir tarzda kaleme aldıkları eserleriyle işçi sınıfı yaşantısı, siyasi olaylar ve diğer güncel toplumsal meseleleri konu edinmeye devam etmişlerdir. Diğer bir taraftan, yüzyılın ikinci yarısı itibarıyla batıdaki alternatif, deneysel veya avant-garde olarak ifade edebilecek eğilimler epik ve uyumsuz tiyatro anlayışlarının gelişerek yayılmalarına zemin hazırlamıştır. İngiltere'de Arden'in epik tiyatro öğelerinden faydalanarak yazdığı ayrıca, Beckett'in ve onun öncülüğünde gelişip batı tiyatrosunun geneline yayılan uyumsuz tiyatro unsurlarını oyun yazım ve sahnelemede benimseyen Pinter'in; son olarak da, oyunlarında hem geleneksel tiyatrodan, hem uyumsuz tiyatrodan, hem de postmodernist edebiyattan elementler de barındıran Stoppard'ın eserlerinden örnekleri inceleme imkanı bulduk. Son olarak ise, bu yazarlarla aynı dönemde oyun yazmaya başlamış Peter Schaffer (1926 - 2016), Edward Bond (1934 -) ve Caryl Churchill (1938-) gibi isimlerin yirmi birinci yüzyıla uzanan kariyerleri boyunca tiyatrodaki alternatif eğilimleri izleyerek eserleri bu doğrultuda kaleme aldıklarını ve halen almakta olduklarını da belirtmekte fayda vardır.

Kaynaklar

- “Angry Young Men.” *The Methuen Drama Dictionary of the Theatre*. ed. Jonathan Law. 2011. Basım.
- Arden, John. *Serjeant Musgrave's Dance*. New York: Grove Press, 1960. Basım.
- Aristoteles. *Poetika – Şiir Sanatı Üzerine*. Çev. Ari Çokona ve Ömer Aygün. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2017. Basım.
- Beckett, Samuel. *Waiting for Godot. The Complete Dramatic Works*. Londra: Faber and Faber, 2006. 7-88. Basım.
- Benjamin, Walter. *Epik Tiyatro Üzerine Üç Metin*. Çev. Ahmet Cemal. İstanbul: Agora Kitaplığı, 2014. Basım.

- Brockett, Oscar G., ve Robert J. Ball. *The Essential Theatre*. 8. ed. Belmont: Wadsworth, 2004. Basım.
- Çapan, Cevat. *İrlanda Tiyatrosunda Gerçekçilik*. İstanbul: Telos, 1993. Basım.
- Esslin, Martin. *The Theatre of the Absurd*. Londra: Methuen, 2001. Basım.
- Freytag, Gustav. *Technique of the Drama: An Exposition of Dramatic Composition and Art*. Çev. Elias J. MacEwan, 3. ed., Chicago: Scott, Foresman and Co., 1900. Basım.
- Gassner, John, ve Edward Quinn. *The Reader's Encyclopedia of World Drama*. New York: Thomas Y. Crowell Co., 1969. Basım.
- Gross, Robert F. "Realism." *Western Drama Through the Ages: A Student Reference Guide*. ed. Kimball King. Westport: Greenwood Press, 2007. 485-503. Basım.
- Innes, Christopher. *Modern British Drama: The Twentieth Century*. New York: Cambridge University Press, 2002. Basım.
- "kitchen sink." *The Methuen Drama Dictionary of the Theatre*. ed. Jonathan Law. 2011. Basım.
- "Not bloody likely!." *The Methuen Drama Dictionary of the Theatre*. ed. Jonathan Law. 2011. Basım.
- "O'Casey, Sean." *The Methuen Drama Dictionary of the Theatre*. ed. Jonathan Law. 2011. Basım.
- O'Casey, Sean. *The Shadow of a Gunman*. London: Samuel French, 1958. Basım.
- Osborne, John. *Look Back in Anger*. Londra: Faber and Faber, 1965. Basım.
- Pinter, Harold. *The Dumb Waiter. Plays One*. Londra: Faber and Faber, 1991. 111-149. Basım.
- "Pygmalion." *The Methuen Drama Dictionary of the Theatre*. ed. Jonathan Law. 2011. Basım.
- Ramazani, Jahan, ve Jon Stallworthy. Introduction. *The Norton Anthology of English Literature*. Gen. ed. Stephen Greenblatt. 9. ed. Cilt F. New York: Norton, 2012. 1887-1910. Basım.
- "Serjeant Musgrave's Dance." *The Methuen Drama Dictionary of the Theatre*. ed. Jonathan Law. 2011.
- "Shadow of a Gunman, The." *The Methuen Drama Dictionary of the Theatre*. ed. Jonathan Law. 2011.
- Shakespeare, William. *The Tragedy of Hamlet, Prince of Denmark*. New York: Pocket Books, 1958.
- Shaw, George Bernard. *Man and Superman*. Edinburgh: Penguin, 1946.
- . *Pygmalion*. New York: Washington Square Press, 1973.
- . *The Quintessence of Ibsenism*. Cambridge: Cambridge University Press, 1913.
- Stoppard, Tom. *Rosencrantz and Guildenstern Are Dead*. Londra: Faber and Faber, 1968.
- Synge, John Millington. *Riders to the Sea*. Boston : John W. Luce & Company, 1911.
- Şenlen, Sıla. "Bernard Shaw'ın Pygmalion Adlı Oyununda Dil, Eğitim ve Sosyal Sınıf". *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi* 48.2 (2008): 29-43.
- Şenlen Güvenç, Sıla. "Bernard Shaw'ın Fikir Tiyatrosu Işığında Silahlar ve Kahraman ile *Bayan Warren'in Mesleği*." *Batı Kültür ve Edebiyatlarında Yüzyıl Dönümü*. ed. Battal Arvasi, Ünal Kaya, Gonca Kişmiş. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, 2017.
- . "'I sing, not arms and the hero, but to the [Superman]': Quest for the Superman in Bernard Shaw's *Man and Superman* and *Back to Methuselah*". *One Day: George Bernard Shaw*. Ed. Burçin Erol. Ankara: Bizim Büro, 2017.
- "well-made play." *The Methuen Drama Dictionary of the Theatre*. ed. Jonathan Law. 2011.
- Yüksel, Ayşegül. *Samuel Beckett Tiyatrosu*. İstanbul: Dünya Kitapları, 2006.